

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 10
NOVEMBER
1923

ALLA DAMER BÖRA BEAKTA

vårt utomordentligt rikhaltiga urval av
eleganta och välgjorda

KAPPOR, DRÄKTER OCH ULSTRAR

FÖR PROMENAD OCH SPORT

KLÄNNINGAR i säsongens mest stilfulla modeller.
Dam-Linnevaror i finaste kvaliteter och mönster.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
74 DROTTNINGGATAN 74 :: DAMKONFEKTIONEN 1 tr.

PASSFORMEN

å alla NK:s konfektionsvaror är så
fulländad, att man med fördel köper
dessa i stället för skräddarsydda kläder

A/B NORDISKA KOMPANIET

ADVOKAT

MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN

Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Tel. 244 88

MALMTORGSGATAN 3

Tel. Norr 244 19

Hyresärenden, fastighetsförvaltning, familjerättssaker, testamenten,
boutredningar, juridiska uppdrag av alla slag.

Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. John V. Löfgren & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 429 Fredsgatan 3 Stockholm A. t. N. 5048

Sverges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i
Siden- och Ylle-
klänningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

HÅLFOTSINLÄGG

AV ROSTFRITT MATERIAL

MODELL DR. HYBINETTE — UTPROVAS o. INJUSTERAS

TEL. N. 286 **KIFA 31** REGERINGSGATAN 31 TEL. 14464

HERTHA

ÅRGÅNG X

NOVEMBER 1923

HÄFTE 9

F. B. F:s klubbhus Gamlegården.

Det var fest hos F.-B.-F:s Hälsingborgskrets måndagen den 22 oktober — och festen hölls i eget hus. Eller åtminstone så gott som eget: i det ståtliga gamla hus som dr Martha P:son Henning upplåtit till förenings- och klubbhus för F.-B.-F.-kretsens medlemmar i Hälsingborg.

Gamlegården har det döpts av sin ägare, och det är även för henne den gamla fädernegården. I tjugo års tid var det hennes fars, konsul Nils Persson, hus. Så gick gården till andra ägare för att år 1919 återförväras av dr Henning. Med storartad generositet låter hon nu Fredrika-Bremer-Förbundet göra sig hemmastatt i Gamlegården.

Men dessförinnan har det också varit hon som med sällsynt insikt och pietet låtit restaurera det gamla huset från 1700-talet. Med stor omsorg har interiörens gamla stil helt bevarats. Inredningen åter har upptagit och fyllt alla nutidens anspråk på komfort, och dock är den i stil med husets hela karaktär. Här finnas värmeledning och cirkulerande varmvatten, moderna bad- och toaletterum, kök och serveringsrum äro kakelbeklädda, i entréer, hallar och toalettavdelningar äro golven belagda med brun kalksten,

övriga golv åter med utsorterade vackra ekbräder.

Samtliga dörrar äro gjorda efter de förut befintliga. Snickerierna i byggnaden, fönster, dörrar, panelverk, biblioteksinredningen m. m., äro syrebehandlade i en mörkbrun färgton som ger interiören en gediget förnäm prägel. Tak och väggar ha behandlats med kalkfärg.

I detta ståtliga gamla hus förfogar nu F.-B.-F.-kretsen över fyra rum, serveringsrum, kök och hall samt ett kontor på nedra botten. Bibliotekets hyllor vänta blott på att fyllas av böcker, samlingsrummen av föreningsmedlemmar. Husets förträffliga föreståndarinna serverar kaffe och te med smörgåsar eller kakor.

På kvällen den 22 okt. fylldes rummen av ett par hundratal medlemmar, och högtidligheten inleddes med att fru Gerda Schillander framsade en av fröken Signe Rosentwist författad prolog. När därpå kretsens ordförande, fröken Signe Wennberg, efter en tillbakablick på kretsens tillkomst och nu adertonåriga arbete och på huru man laborerat med problemet att få till stånd ett »kvinnornas hus», vände sig till dr Henning med ett tack för hennes storartade gåva, kom festens

stora ögonblick. Fröken Wennbergs värtaliga ord blevo ett uttryck för den varma, överströmmande tacksamhet som säkert kändes av alla de närvarande. »Genom Ert fina grepp att köpa åter Ert gamla hem», yttrade bl. a. fröken W., »återställa allt i gammal anda och dock ny, genom att så lämna denna klenod i Fredrika-Bremer-Förbundets ägo har Ni på det vackraste sätt sammanbundit forntid och nutid, givit den jäktade nutidskvinnan ett hem, det hon kanske mest av allt behöver.»

Fröken Wennberg kom med dessa ord in till själva kärnan av dr Hennings varmt generösa handling. Ett hem är det hon velat ge, framför allt åt de arbetande kvinnorna, framför allt åt de många som inte ha inom räckhåll för sig en sådan komfortens rofyllda hemvist som Gamlegården är.

Hade Fredrika Bremer trätt in här nu, sade fröken Wennberg till sist, skulle hon väl gått rakt fram till Er, dr Henning, och tackat Er genom att — ta Er i famn.

Ordföranden för Hälsingborgs F.-B.-F.-krets överlämnade i stället en praktfull bukett av vita rosor.

Själv talade dr Henning därefter om det gamla husets och den gamla gårdens forna ägare. Om den rike och myndige borgmästaren Petter Pihl som ägde den sistnämnda på Linnés tid, men också om att en Jeppe Pedersen Pihl innehåft den redan från mitten av 1600-talet. Så hade gården gått till den betydande Cöstersläkten i Hälsingborg, så åter tillbaka till Pihlarna,

och en av dessa, borgmästaren Petter Pihl, född 1704 och död 1759, torde ha varit det nuvarande husets byggherre. Efter hans död kom ännu en gång Cöstersläkten att äga gården, tills den, efter växlande öden, till sist år 1866 hade inköpts av konsul Nils Persson.

För en stund drogo minnena genom det gamla huset. Befolkades inte rummen av ståtliga gamla herrar, som myndigt buro upp den rikedomens förpliktelse, som vilade på dem! Och bredvid dem skymtade den gamla tidens damer i all sin stass, bland dessa den kungliga prinsessan, Sofia Magdalena, som 1766 var husets gäst. Och efter henne i rad de många kungliga personer som togo till regel att under sina uppehåll i Hälsingborg ta in i det rika huset vid Norra Storgatan.

Det är efter alla dessa det gamla husets ägare och gäster som det tjugonde århundradets kvinnor ta i arv Gamlegårdens gästfrihet. Det är i sanning forntid och nutid som bundits samman, de rika gamla borgarsläkternas representativa hus förenat med dr Martha P:son Hennings frikostiga omsorg om vår tids självförsörjande och för en idé arbetande kvinnor.

Lönekommitténs betänkande, som i dagarna avlämnats, kommer att ngående behandlas i decemberhäftet.

Ligelønsprincippet i England.

I England har Spørgsmaalet om Kvinders Løn fornylig været behandlet i Parlamentet. Det blev i 1920 ved denne Lejlighed udtalt, at man var sindet at give Kvinder lige Adgang med Mænd till Statens Embeder og at de ogsaa burde have lige Løn, og det resolveredes i 1921 af Underhuset, at man af Hensyn till Statsfinansernes øjeblikkelige Tilstand ikke kunde binde sig til de forøgede Udgifter, som vilde følge af Gennemførelsen overalt af Ligelønsprincippet, men at Spørgsmaalet skulde tages op til Behandling igen om højst 3 Aar.

Senere nedsattes — i Forbindelse med de i England som overalt herskende Bestræbelser for at spare — en Kommission, bestående af tre Repræsentanter for Højfinanssen («The Anderson Committee») til at overveje Lønnings- og Ansættelsesforholdene for den engelske Tjenestemandstand.

Denne Kommission har i Juli Maaned d. A. afgivet sin Betænkning, af hvilken et Afsnit angaar Forholdet mellem Lønnen for mandlig og kvindelig Arbejdskraft.

I Betænkningen udtaler Kommissionen som sitt Grundsyn, at Lønnen ikke fortrinsvis bør bestemmes efter Ansvar, efter Forsørgerbyrde eller efter Levofod, men efter, hvad Arbejdsgiveren til enhver Tid maa betale for at faa og vedligeholde et brugeligt Personale.

Dette Ræsonnement anvendes nu af Kommissionen med Hensyn til Kvinderne paa følgende Maade:

En Mand paa 35 Aar betaales i Almindelighed højere end en Kvinde af samme Alder — og Kommissionen mener, at dette ogsaa er rigtigt. Berettigelsen heraf ligger imidlertid ikke i at Manden har større Forsørgerbyrde eller større Ansvar m. v., men i, at han paa det frie Arbejdsmarked kan faa mere for sin Arbejdskraft, hvoraf følger, at han ogsaa i Statstjenesten bør have højere Løn end en Kvinde. Den private Arbejdsgiver betaler nemlig Manden højere, fordi han tror, at Mandens Arbejde er mere værd end Kvindens.

Med Hensyn til Statstjenesten mener Kommissionen, at det i Længden vilde være mest tilfredsstillende for saavel Arbejdsgiveren som de ansatte Kvinder, at Kvindernes Arbejde værdsættes efter samme Standard som Mændenes, saaledes at man giver baa de Mand og Kvinde »saavel Privilegiet som Byrden af den økonomiske Selvstændighed». Arbejdsgiveren skal alltsaa overfor Kvinderne føre den samme Lønpolitik, som Kommissionen anbefaler anvendt overfor Mændene. Derved skulde en sund og rigtig Fordeling af Arbejdet opnaas. Hvis derefter en Mand ved et vist Arbejde giver bedre Udbytte end en Kvinde, skulde dette Arbejde efterhaanden reserveres for Mænd — og omvendt.

Kommissionen mener, at dette Princip i Længden vil være det eneste tilfredsstillende for Mænd og Kvinder, Arbejdsgivere og ansatte, Producenter og Forbrugere.

Ræsonnementet om Inddeling af alt Arbejde i to Arter — een for Mænd og een for Kvinder — som jo teoretisk synes særdeles brugbart, lider af den Svaghed, at det i Praksis er uanvendeligt, saalænge man ikke har fundet den objektive og ufejlbare Maalestok til Bestemmelse af Værdien af alle mulige Arbejdspræstationer, og det danner da heller ikke Grundlaget for Kommissionens Indstilling om Sagen. Den udtaler nemlig følgende:

»Kvinderne er Begyndere i Virksomhederne, og der er ingen Anledning til at tro, at aldeles samme Arbejdsmaade, Arbejdsregler eller Beskæftigelser, som passer for Mænd, vilde egne sig for Kvinder — det modsatte er sandsynligere. Det er øjensynligt, at en Kvinde i de første Ansættelsesaar i et Arbejde, der kræver længere Tids uafbrudt Tjenesteydelse, præsterer mindre end en Mand med samme Uddannelse, hun bør derfor have lavere Løn. Udsigten til Ægteskab formindsker derhos Værdien af hendes Ansættelse saavel for hende selv som for hendes Arbejdsgiver.

Af disse Hensyn mener Kommissionen, at Kvinderne skal have lavere Begyndelseløn end Mænd, og den udtaler — optimistisk —, at dette næppe vil gøre det vanskeligt for Staten att faa Tilgang af kvalificeret kvindelig Arbejdskraft.

Endvidere fortsætter Kommissionen: Naar Kvinderne bliver ældre, og

Risikoen for Ægteskab dermed mindre, saa skulde altsaa deres Arbejdsværdi stige i Forhold til Mændenes. Da det imidlertid endnu og indtil videre — er et Eksperiment at anvende Kvinder i højere Statstjeneste, og da Kommissionen ikke har fundet nogen større Arbejdsgiver, som har ment, at Gennemsnitskvinderne, i Virksomheder, der kræver mere end blot Rutine, yder værdifuldere Præstation end Gennemsnitsmændene, saa finder Kommissionen, at den Forskel, der allerede nu er til Stede mellem Mænds og Kvinders Løn, saa nogenlunde svarer til, hvad der maa anses for passende efter Situationen.

Den største Tjeneste, Staten her efter kan gøre Kvinderne, er derfor efter Kommissionens Opfattelse, at den tillader dem at forsøge sig i saadant Arbejde, som passer for dem, vise, at de har Initiativ og Evne til at bære et Ansvar, og i praktisk Tjeneste aflægge Prøve paa deres Dygtighed jævnsides med Mændenes. —

Af ovenciterede Bemærkninger vil man se, at de tre «Repræsentanter for Højfinanssen» argumenter ud fra en Forudsætning, som ikke eksisterer, nemlig den, at Staten lønner efter, hvad den til enhver Tid er nødt til at betale for at opretholde en brugbar Tjenestemandstand. — Kun hermed begrundes primært, at Kvinder skal lønnes lavere end Mænd. Men efter dette Princip lønner Staten ingenlunde — ikke i Lande udenfor England — og maaske allermindst i England. Staten lønner en bloc, efter Ansvar, efter Uddannelse, efter Forsørgerbyrde, efter Pristal, Sted,

Kulde, Varme, Børneantal, Ægteskab
o. s. v. o. s. v.

Saalænge alle disse Faktorer er medbestemmende for Tilmaalingen av Statslønningerne — og det vil de vedblive at være i uoverskuelige Tider —, saalænge er den engelske Kommissions primære Begrundelse for, at Kvinder skal lønnes lavere end Mænd, ganske uden Realitetsbetydning.

Kommissionen synes derhos at have overset det meget væsentlige, at Lønnen i de private Erhverv ganske overvejende tilmaales individuelt, mens de meget store Statsvirksomheder er nødt til at lønne en bloc, — for en Gennemsnitspræstation i et vist Arbejde, der kræver en vis forudgaaende social og faglig Uddannelse.

Herved opstaar det Forhold, at en dygtig Kvinde i det private Erhverv har Mulighed for at gøre sig gældende og tjene en Løn, der passer til hendes Arbejdspræstation, mens selv den dygtigste Kvinde, der er gaaet ind i Statstjenesten, aldrig naar blot den Løn, der gives den udygtigste Mand.

Dette alene viser det ganske uholdbare i at overføre eet enkelt Princip fra det private Arbejdsmarked til Statstjenesten, hvor ganske afvigende Principper iøvrigt paa en Mængde Felter er og maa være gældende, og hvor derfor det ny indførte Princip kommer til at virke paa en ganske anden Maade end i det private Erhverv, hvor Forhold, der ikke eksisterer i statstjenesten, afbøder en Del af Urimelighederne ved Princippet's Konsekvenser.

Det er glædeligt at se, at Kommis-

sionen i Virkeligheden ikke kan komme udenom selve Ligelønsprincippet. Og de Begrundelser, med hvilke den til Slut kommer til det Resultat, at dette Princip dog ikke skal indføres, er da ogsaa saare angribelige og prægede af den private Arbejdsgivers ensidige Syn og Mangel paa Forstaaelse af Statstjenestens særlige Forhold.

Paastanden om, at Mænds Arbejdsmaade o. s. v. ikke passer for Kvinder, tvertimod, — er for det første kun en Paastand, som det vil være vanskeligt at underbygge med Bevis, og for det andet er den slet ingen Begrundelse for, at den Arbejdsmaade o. s. v., som eventuelt passer for Kvinder (og ikke for Mænd), skal takseres til en lavere Løn — der er maa-ske snarere her Grund til at mene tvertimod!

Udsigten til Ægteskab gør i Statstjenesten med dens Lønssystem, Alderstillæg og Pensionsret Kvinderne, selv med Ligeløn, til meget billig Arbejds-kraft, i det de Kvinder, der gifter sig, som almindelig Regel forlader Tjenesten i forholdsvis ung Alder, altsaa efter en Aarrækkes god Arbejdsydelse i de unge Aar, da Kræfterne er bedst, og uden at naa den højere Løn, der følger den højere Alder, og uden Pension.

Bemærkningen om, at Kvinderne præsterer mindre end Mænd med samme Uddannelse er ganske ubeviselig, og Iagttagelsen hviler sikker paa et eensidigt af Mænd afgivet Skøn, baseret paa en Sammenstilling af Præstationen, der paa den ene Side ydes af Mænd med ordentlig Løn och Udsigt til ved forceret Ydelse at vinde

frem, og paa den anden Side af de lavere lønnede Kvinder, som i «Fritiden» maa arbejde ved Husgerning for at faa Lønnen til at slaa til, mens Manden kan uddanne eller styrke sig, og som paa Forhaand er sat saa meget tilbage med Hensyn til Avancement, at dette Incitament ikke kan paavirke hende tilnærmelsesvis saa meget som den unge Mand.

Det er derfor ganske uretfærdigt at anstille en Sammenligning som denne, saalænge de Betingelser, Mænd og Kvinder arbejder under, er langt ugunstigere for Kvinder end for Mænd.

Det Afsnit af Kommissionens Bemærkninger, der sluttelig angaar Begrundelsen for, at Kvinder heller ikke, naar de er ældre, og Hensynet til Ægteskab er traadt i Baggrunden, skal have lige Løn med Mænd, er heller ikke holdbar. At det er «et Eksperiment» at anvende Kvinder, er ingen Begrundelse for at vurdere deres Arbejde lavere, og at ingen større Arbejdsgiver har ment, at Gennemsnitskvinden ikke yder værdifuldere Arbejde end Gennemsnitsmanden, synes at være et meget pouvert Bevis for, at Manden skal have mere i Løn.

»Den største Tjeneste, Staten kan gøre Kvinderne» er at stille dem lige med Mændene i Uddannelse, Adgang til Avancement og — selvfølgelig — i Løn.

Kun derved vil man kunne tilvejebringe et hæderligt Grundlag for en Sammenligning af deres Præstationer, og kun derved vil man give Kvinderne »fair play». Det har de tre Repræsentanter for Højfinanssen

ikke gjort med det af dem stillede Forslag.

Men formentlig har de engelske Kvinder icke — ligesaa lidt som andre Staters kvindelige Borgere — anmodet Staten om at »gøre sig Tjener», men krævet deres Ret til at arbejde paa lige Fod med den mandlige Borger. Denne Ret yder man først og fremmest ved at forlade alle nedarvede Forudsætninger om Kvinders ringere Evne, og ved at gaa bort fra Inddelingen af Arbejdere i to Kategorier efter Køn og derefter arbejde i den Opfattelse, at særlige Egenskaber, man tillægger alle Mænd, er mere værd ved Arbejdets vurdering, end de særlige Egenskaber, man vælger at gaa ud fra, at Kvinderne alle er i Besiddelse af.

ANNA WESTERGAARD.

Underhållsbidrags utkrävande på internationell väg. Fredrika-Bremer-Förbundet har liksom Svenska Kommittén för internationellt rösträttsarbete mottagit uppmaning från Internationella Kvinnorösträttsalliansen att till svenska regeringen överlämna en skrivelse från alliansen med hemställan att regeringen måtte vidtaga lämpliga åtgärder i syfte att ådömt underhållsbidrag skall kunna utkrävas på internationell väg i det fall då underhållspliktig make eller fader avvikit till annat land.

Denna hemställan från den internationella föreningen har av de svenska sammanslutningarna ingivits till Kungl. Maj:t och försetts med en omslagsskrivelse, vari påpekas att om möjlighet kunde beredas för underhållsbidrags utkrävande i annat land

giltigheten härav icke borde begränsas till ådömt underhållsbidrag utan avse jämväl lagligen avtalad bidragskyldighet samt äga tillämplighet på alla kategorier av underhållsskyldiga och alltså även i det mera sällsynta fall då en moder, som avrest till utrikes ort, söker undandraga sig sin bidragsskyldighet.

Positiva riktlinjer för prostitutionens bekämpande.

Svenska fattigvårdsförbundet har i sitt till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande om fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till lösdrivarelag framkommit med såväl direkt kritik som nya positiva förslag med avseende på den projekterade behandlingen av de s. k. helyrkesprostituerade kvinnorna såsom lösdrivare. Själva särskiljandet av helyrkes- och halvyrkesprostitutionen utdömes för övrigt av fattigvårdsförbundet som anser att detta för det första endast med största svårigheter och därav följande misstag låter sig göra och likaledes framhåller att de hygieniska vådorna av halvyrkesprostitutionen ej få förbises samt att till denna kategori räknade kvinnor föra ett levnadssätt minst lika stötande som de i den förra kategorien inrangerade. Denna artificiella indelning torde således av flera skäl bortfalla.

Vidare framhålles att prostitutionen vore en särskild företeelse till arten vida skild från lösdriveriets övriga former. Av denna grund vore det mindre lämpligt att ställa de prostituerade under allmänna lagstiftningsbestämmelser angående lösdrivare. Härigenom framkomme för övrigt en ojämnhet i behandlingen av de båda parterna i prostitutionsföreteelsen och lagen skulle uteslutande och med synnerlig hårdhet drabba den kvinnliga parten.

Lämpligast anser fattigvårdsförbundet vara att upptaga behandlingen av prostitutionen i en särskild lagstiftning i nära samband med bestämmelser rörande könssjukdomarnas bekämpande.

Efter detta förslag uppdrages linjerna för en rationell behandling av de prostituerade med utgångspunkt av en förebyggande verksamhet till bekämpande av prostitutionen, börjande med de helt unga flickorna i 15—18-årsåldern, som borde omhändertagas av barnavårdsnämnderna, samt sträckande sig till ett system av positiva räddningsmedel för de prostituerade kvinnorna. På den sistnämnda punkten innebär förslaget att lämpligt arbete ej blott bör anvisas de första gången varnade, utan direkt beredas dem, och att vederbörande också borde förvissa sig om att de varnade verkligen åtaga sig arbetet; om så ej vore fallet skulle man öva påverkan i denna riktning.

I stället för nu ådömt tvångsarbete skulle vidare enskilda hem och inrättningar iståndsättas för de förbättringsmöjliga kvinnorna. Arbets-skolor föreslås som det lämpliga namnet, och där skulle de intagna skyddslingarna på ett personligt och förstående sätt övervakas, få lära sig arbeta och i övrigt söka vinnas för ett hederligt och ordnat liv. Av yttersta vikt vore givetvis, framhålles i uttalandet, att som föreståndarinnor för dessa hem vunnas personer som genom längre tids arbete fått erfarenhet om de prostituerades karaktär och egenheter och förstodo sig på att vinna deras förtroende.

Den grundläggande tankegången i detta förslag sammanfaller som synes i mycket med fru Ingrid Wiséns i detta och föregående nummer av Herta framkomna åsikter om de prostituerade kvinnornas behandling.

Vad bör göras för de kvinnliga lösdrivarna?

II.

Det gäller nu, heter det, att söka få till stånd nya företag, så att en verklig effektiv verksamhet kan komma till stånd att under olika former hjälpa lösdrivarna eller dem som äro på väg att bli det.

Kunna vi inte få »kuratorer» på detta område som t. ex. inom barnavårdsverksamheten? På alla möjliga sociala områden har av både enskilda, stiftelser och föreningar och andra sammanslutningar utträttats så mycket, varför skulle vi då inte också kunna åstadkomma något av verklig betydelse på detta för oss kvinnor så speciella område — här kunna vi måhända i regel inte vänta hjälp av männen, här måste vi själva taga initiativ och handla — jag tror vi behöfde få en verklig skyddsvärnsmyndighet! Överste Petri uttalade ock som sin önskan på C. S. A:s konferens i Stockholm tillsättandet av en de kvinnliga lösdrivarnas kurator i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vederhörande städer borde gälda dessa kuratorers arbete — organisationen finge en ytterst grannlaga och mödosam, men säkerligen rikt fruktbärande gärning. Här behövs verkligt i n t r e s s e r a d e kvinnor, som uteslutande hade detta arbete och kunde ägna det hela sin tid och kraft. De skulle möta de frigivna vid stationen,* kuratorn skulle därefter ledsaga dem till deras

dem. Då skulle de ej återfalla så lätt. — »Kvinnans plats är överallt där hon kan vara till nytta» — och här måste »samhällsmoderligheten» komma till sin rätt — här — på detta område behöfde vi bilda en de kristna kvinnornas »enhetsfront»!

”Vid tanken på de många ungas sorgliga lott, vilka, födda i armod, från föräldrar ofta tagit i arv endast dåliga föredömen och vanor, vilka sedermera ofta till kropp och själ svagt utvecklade vid tidig ålder lämnats att utan ledning och hjälp själva draga försorg om sig, och vilka, utsatta för frestelser till dryckenskap, lättja och osedlighet, lätt nog göra sig skyldiga till lösdriveri, finner man nog samt att för dessa kräves mera uppfostran än näpst. Det är företrädesvis hos de unga, man kan hoppas en sedlig förbättring, och dessa böra i främsta rummet göras till föremål för en behandling, som avser att bibringa dem den tukt och den sedliga kraft, de sakna.

Andra, under barnaåren mindre övergivna, men saknande moralisk kraft och fasthet, hava även de icke alla gånger avsiktligt kommit på förfall. Allmännaste orsaken därtill har bostad och arbetsplats samt övervaka

* Varest de annars bli omhändertagna av sina dåliga bekantskaper, soudenörer, ”hotellmamnor” m. fl., och redan samma kväll åter gå till det dåliga liv de tidigare fört.

varit bruk av spritdrycker, som till vinning för stat och kommun allestädes tillhandahålls. Missbruk av sprit är det, som förorsakar de flesta svårigheterna att återgå till ett ordentligt liv." — Är en internerad begiven på sprit är det nästan liktydigt med att hon ej kan sköta sig i friheten: spritbegäret tar överhand med henne och någon plats åt henne är inte lönt att tänka på, förrän hon visat sig kunna vara helnykter — och hur många kunna det? Och dock: vem kan våga döma och säga att hon även denna gång måste falla? Vem skall våga tro på dem, ha tillit till dem, våga hoppas och ha tålmod att bida, viss om att det goda skall segra till sist, om inte vi inom anstalten, som dagligen ha dem om oss, lära känna dem och hålla av dem!

Oftast ta de till spriten för att glömma känslan av ensamhet, sorger och bitterhet — "det är enda sättet att glömma", säga de.

"Alla dylika individers belägenhet är sorglig, men därför att de själva inte förmå lyfta sig ur dyn, äro de ej straffvärda. Samhället självt och dess medlemmars obenägenhet att taga omsorg om sina likar, ha väl och sin del i deras belägenhet. Denna, lika väl som det allmännas bästa kräver, att de svaga stödjäs och de vilsekomna om möjligt upprättas. Detta låter sig ej åstadkomma genom straffbehandling, det kan ske endast genom hjälp därigenom, att den lata hålles till arbete och genom vana därvid bibringas en viss arbetsfärdighet. Endast såmedelst kan den i dåliga va-

nor förfallna omdanas och sättas i tillfälle att försörja sig själv. Att straffa en person för vad som ej stått i hennes förmåga att undvika, förekommer lika obilligt som ändamålslost. Därför har man ock velat skilja tvångsarbetsanstalten från fångvården.

Berövandet av en persons frihet och hennes insättande i en tvångsarbetsanstalt måste anses som ett tillräckligt straff, varför man i allt bör söka lätta för den internerade under vistelsen i anstalten och laga så, att hon har känslan av uppfostringsanstalt och hem mera än av fängelse. Eftersom det sägs att de internerade ej förut visat tecken till förbättring efter anstaltsvistelsen, utan snarare utkommit sämre än de voro vid intagandet, är ju all anledning söka inrikta sig på andra metoder, på friare former och humanare behandling än vad hittills varit fallet." Men det är ju givet att de friare formerna kräva mera uppmärksamhet och vaktsamhet än inläsningssystemet kräver — i annat fall övergår friheten till självsvåld och tygellöshet.* Strävandena måste allvarligt inriktas på att anstalten blir en verklig välfärdsanordning från det allmännas sida, vilken så långt det medgiver hjälper dessa individer att göra dem till nyttiga samhällsmedlemmar, men redan innan en person intages å tvångsarbetsanstalt måste sådana åtgärder vidtagas, att möjlighet anses utslu-

* Några få verkligt intresserade och yrkesbildade arbetslederskor skulle här utträta mera än en hel stab av "vaktfruar".

ten att hon kan förbättras utan sådan anstaltsvistelse. Landskrona bör vara den sista utvägen ty, en gång inkommen inom anstaltens murar, är hon dock på sätt och vis märkt för livet och det fordras i sanning karaktär och kraft att kunna resa sig igen och utplåna denna fläck och läka detta brännmärke.

Ofta har det önskemålet framställts från de internerade att bestämmelserna om anmälningsskyldigheterna, med undantag av första gången efter frigivningen, måtte borttagas, eller att åtminstone den frigivna måtte kunna få skriftligen eller pr telefon anmäla sin bostad samt om och var hon har arbete. En dylik framställning har ock gjorts av justitieombudsmannen redan den 18 februari 1910 och eftersom denna skyldighet så gott som alltid lämnas utan beaktande — högst sällan efterlevs — torde tidpunkten nu vara inne att slopa densamma, liksom en gång vanfnejdstraffet. Det måste ju ock kännas synnerligen plågsamt för dem och vara som en black om foten på den, som verkligen vill bryta med det gamla, dåliga livet, att under två hela år jämt tänka på att anmäla sig hos polisen. Tvångsarbeterskorna anföra också ofta själva anmälningsskyldigheten såsom orsak till återfall i lösdriveri.

Anmälningen kan ju ske, om så måste vara, till någon kvinna, helst till kuratorn eller polissystemen, som sedan i sin tur delger polismyndigheterna sina anteckningar härom. Kläderna borde få medtagas till Landskrona, så kunna de ock lättare

börja ett arbete vid frigivningen. Nu måste de flesta till Stockholm för att där taga reda på sina kläder m. m.

Även en annan sak: kunde inte polisen låta den dömda få en dags frist att ordna med sina kläder och övriga tillhörigheter, innan de häkta henne, så man slipper höra deras ständiga klagan om hur de nu mista allt, hur allt förkommer "medan de sitta inne" (och hur de ha sina insyltade affärer att ständigt tänka på innanför murarna). Så skall det skrivas till polisen och till bekanta till höger och vänster för att söka reda upp deras tillhörigheter.

Efter frigivningen är den största svårigheten den, att få den utskrivna på rätt plats ute i livet. Här är det svåraste arbetet, därför att de så ofta förstöra allt för sig själva. Men vi måste — trots allt — ha mod och hjärta att hjälpa dem, att visa dem att vi åtminstone vilja hjälpa. Dåliga kamrater, motgångar, den egna svagheten och karaktärlösheten, de dåliga böjelserna, allt tyckes förena sig om att oemotståndligt draga ned henne i det liv, varur man arbetat på att få henne loss. Det är ingen överdrift att säga att alla goda krafter i samhället måste ena sig om att här göra allt, som kan göras. Efter allt att döma är man nu vid själva tvångsarbets genomförande numera inne på vägar, som kunna bättre föra till målet. Frihetsberövandet verkar ju alltid avskräckande, det allvarliga arbetet och den genomförda ordningen äro naturligtvis också motbjudande för

personer, som eljest föra ett lättjefullt och av alla personliga inskränkningar obundet liv. Men själva behandlingen vid anstalten har börjat läggas så, att arbetet därstädes kan omfattas med intresse likaväl som lösdrierskan efter hand finner att ordningen och livet i övrigt inom anstalten verkar välgörande på henne.

Det behöver ej mer än antydvas, huru olika förhållandena äro nu emot förr vid tiden omkring sekelskiftet. Allt har väsentligt förändrats, förbättrats. Musik och sång idkas. Språk ingå i skolämnena. Högläsning, föredrag samt även en eller annan biograf föreställning förkorta söndagarna. På fritiderna få kvinnorna sy åt sig själva och årligen anordnas ett par utställningar av deras arbeten, då pris utdelas för de bäst förfärdigade. Mera omfattande yrkesutbildning är igångsatt såsom bokbinderi, vävning, maskinstickning. Kosthållet har ock genomgått en genomgripande förändring och numera höres sällan knot vare sig över kvantitet eller kvalitet. De allmänhygieniska förhållandena ha i många hänseenden väsentligt förbättrats. Och man kan nu även tala om att en ny anda är rådande inom anstalten. Med det människomaterial man här har att göra med, får man dock ej räkna med några storartade resultat, man får nöja sig med att ha vunnit det, att den värsta bitterheten mot samhället fått vika, att de frigivna i genomsnitt vunnit hälsa och krafter och att de därigenom tillförts en ökad möjlighet att reda sig ute i den fria kamptillvaron, sedan de en längre tid varit avvanda ifrån al-

kohol och oordning samt tränats till sunt arbete.

Men har då samhället verkligen förpliktelser mot denna klass av människor, dessa mången gång osympatiska individer, för vilka man helst går ur vägen? Ja, förvisso, och det må sägas ifrån, att det är en skam för hela Sveriges land att det i stort sett finns så liten förståelse för just detta arbete, så liten kärlek till dessa fallna och olyckligaste och så ringa möjligheter för dem att erhålla den hjälp de så väl behöva och som skulle kunna göra dem till goda och laglydiga medborgare, till bärande i stället för tärande grenar i samhället. De äro ofta så veka och känsliga, de ha i sitt djupa armod, i sin förtvivlade belägenhet ändå kvar både stolthet och självkänsla — de kunna verkligen arbeta — och de ha ej släppt taget i livet — de vilja trots allt hålla sig uppe.

Om vi kunde starta något liknande "Fångelsehjälpen" i Danmark och "Forsorgsforeningerne" i Norge så tror jag mången skulle kunna uppriktas och hjälpas för framtiden genom ärligt arbete.

Någon har sagt: "Lyckan är en skuld — kärleken betalar den" — så låtom oss då i någon mån börja med Guds rikes förverkligande ibland oss. Men skall här kunna hjälpas måste hela folket väckas upp till kamp, kärlekens brinnande, oförskräckta, alltförsakande kamp för att rädda sina barn — Sveriges barn — de tusen och åter tusen från skuldens och skammens, lidandets och nödens framtid. Och nådde man bara fram till folkets hjärta, så det kunde förstå vad det

gäller, skulle det resa sig, man för man, kvinna för kvinna — — —

Och därför måste jag bära dessa skadeskjutna fram och lägga dem för Edert hjärtas dörr för att tala deras sak. Om saken inte vore möjlig att

bota, om problemet ej kunde lösas skulle väl ej Mästaren ha yttrat till synderskan: "Icke heller dömer jag dig — Gå i frid — men synda icke härefter!"

INGRID WISÉN.

En bok av två författarinnor.

För några månader sedan förkunnade tidningarna att M:me Aurel anmälts som kandidat till Franska Akademien, och det torde vara första gången något dylikt hänt en fransk skriftställarinna. I mångas tanke skulle M:me de Noailles framför alla andra varit självskrivnen till en utmärkelse som denna, men det hindrade ej att M:me Aurels namn var på allas läppar. Man visste att hon var en avsevärd begåvning av finaste slipning, och i de yttersta av dessa dagar har allmänheten fått ett nytt prov på hennes egenartade alstring i det verk hon skrivit tillsammans med M:lle de Willers. Det har utgivits på Monté-Lénés' förlag.

De bägge damerna uppträda omväxlande som författare till olika kapitel och M:me Aurel har tillägnat boken åt sin man, under det att M:lle de Villers helgat sina inlägg åt minnet av en kär onkel, vilken avled medan hon var sysselsatt med nedskrivandet.

Verkets kanske något långa titel är *Le devoir de grâce en amour* och dess motto lyder:

»Låtom oss uppfostra kvinnorna att

fostra män, vilka ej endast äro det i krig.»

»Mannen har sina vägledare i världsliga ting», utbrister M:me Aurel på bokens första sida. »Kvinnorna ha ej haft sina. Vill ni ej», spørjer hon sin syster i Apollo, »att vi båda söka draga upp linjerna till det kvinnliga medvetande, för vilket hjärtat är det bestämmande?»

»Rena kvinnor», fortsätter M:me Aurel. »Om jag valt dem till studieföremål, är det därför att konsten försummar dem och gärna visar sjukliga och haltande kärleksförhållanden. Den kvinna, som ej går till själva källorna, förmår icke allt i älskog. Under det att en kurs i rak linje mot det absoluta är i stånd till allt. I kärlek kan man icke hålla länge på något annat än det absoluta.»

»Jag ville», fortsätter hon längre fram i samspråk med sin medarbeterska, »att vi två skulle lära mannen att älska detta ena: ett ädelt kvinnoliv...

Konsten glömde bort de kvinnor, som ej strävade efter annat än renhet under en tystnad, full av höga hem-

ligheter, och som gjorde en man lycklig, fast de ej själva voro det.

Må kvinnorna i stället för att tiga inför mannen trotsa hans missnöje, aldrig hans kärlek. Må de, i stället för att lirka sig fram i livet, säga ut vad de ha på hjärtat och göra det med värme . . . »

Säkerligen är det kloka, men kanhända understundom farliga ord. Ty finns det något, som man hållre går ur vägen för än en grälsjuk kvinna, hon må nu vara ung eller gammal, som alltid pockar på sin rätt, det vill säga på det ofelbara i sitt eget sätt att se saker och ting?

Också skärskådar M:lle de Villers i ett följande kapitel det psykologiska problem M:me Aurel framkastade, då hon hävdade att vårt kön framför allt bör sopa rent för egna och andras dörrar. Att hustrur kunna lyckliggöra en man utan att vara lyckliga själva finner hon utgöra ett slags meningslöshet. Ty den verkliga kärleken består snarare i vad man ger än i vad man tar emot. »Naturligtvis», säger M:lle de Villers, »härör dessa kvinnors brist på tillfredsställelse därav att de så ofta måste avstå från vad som ligger dem mest om hjärtat. Men om nu till exempel den man, för vilken de uppoffra sig, är dem överlägsen i mera än ett fall, vad ha de då att beklaga sig över? Genom att skapa tillfredsställelse omkring sig ha de själva blivit moraliskt rikare och funnit utlopp för det oändliga i sitt eget kvinnliga väsen.»

De bägge författarinnornas verk är

synnerligt rikt på uppslag, hämtade ur det liv, som leves runt omkring oss, synnerligen rikt på synpunkter och psykologiska rön, och givetvis är M:me Aurel den mest förfarna av dem båda, också den skarpsinnigaste för övrigt. Men hennes ogifta väninna har en adel i sitt sätt att se, en själslighet, som ofta göra hennes inlägg förtjusande.

»Jag har varit lik havet», utbrister hon, »vilket slår mot klipporna och oupphörligt söker famna stranden med samma styrka. I begynnelsen svävade Guds ande över vattnet, säger Skriften, och kvinnans själ är lik en bölja över vilken gudomligheten ännu dröjer, så länge hon ej förstört sin ursprungliga renhet. Det är därför hon kan älska och lida med ett djup, vars bottenlöshet mannen ej kan pejla. Han är kanske starkare, större, men aldrig så full av rörelse som hon.»

»Jag talar till idealisterna», bekänner hennes medarbeterska i nästa kapitel. »Men en verklig kvinna är alltid idealist. Materialismen tråkar ut henne. Se bara på det lätta behag, som utstrålar från de små arbeterskor i Paris. På marknaden i Saint-Cloud har jag sett dem glömma alla andra nöjen för att sätta sig upp på karusellens trähästar vid sidan av den älskade och jaga efter vem vet vilken dröm, vilken vingad glädje, vilket oupphinneligt mål i det fördolda?»

Kvinnorna äro ofta födda psykologer och sanningar av stor finhet möta oss på bokens blad. »Kärleken är en hemlighet», säger M:me Aurel. »An-

tingen är han undret eller finns han icke till. Bullrande människor jaga honom på flykten. Och han går sin väg om man tråkar ut honom, ty han har det finaste förstånd och kan lätt bli ofälig. Ovälkomna smekningar, ovälkomna kyssar och manlig häftighet skrämna älskogen hos en verklig kvinna.»

Allt i boken handlar dock icke om känslor av detta slag. Det finns ett kapitel om förhållandet mellan manliga och kvinnliga författare, som är skrivet av M:lle de Villers och så sant att vi le för att icke känna oss frestade att gråta...

JANE GERNANDT-CLAINE.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Halmstadskretsen hade den 8 okt. ett talrikt besökt sammanträde, varvid beslöts att anordna en soaré i avsikt att därmed få in medel till stipendiefonden för Hallands län. Lärarinnan fröken Maria Olde höll därefter ett synnerligen intressant föredrag om förbundets årsmöte i Göteborg.

Tio nya medlemmar vunno inträde.

Jönköpingskretsen hade den 22 okt. diskussionsmöte med därpå följande samkväm i Margaretaskolans festvåning. Diskussionen, som inleddes av kretsens sekreterare, fru Anna Ljungberg, rörde sig om frågan "Kan gift kvinna tillfredsställande sköta både offentligt arbete och hemmets värv?" och blev särdeles livlig. Härföljde en redogörelse för F. B.-F.s årsmöte i Göteborg av ordföranden fru Thyra Schartau, kretsens ombud vid mötet. Under samkvämet exekverades sång och musik och roande recitation förekom. Tjugutret nya medlemmar antecknades.

Från kretsens verksamhet sistlidne vår återstår ännu att nämna att ett kretsmöte anordnades den 12 mars, då bl. a. diskussion förekom över "Kvinnans behörighet till statstjänst" inledd av fröken Emma Aulin. En resolution antogs, vari uttalades kretsens anslutning till kungl. maj:ts förslag i frågan, med tillägg att lika lön för lika tjänst bör ingå i förslaget. Mötet avslutades med samkväm varvid sång och musik utfördes och ordf. fru Schartau uppläste en berättelse av Fredrika Bremer.

Den 24 april anordnades ännu ett diskussionsmöte med samkväm, då frågan "lika lön för lika arbete" diskuterades. Härföljde skildrade fröken Elsa Pehrson sin vistelse som sjuksköterska i Grekland under krigsåren. Sång, musik och recitation avslutade aftonen.

Kristianstadskretsen hade den 16 okt. möte å Flickläroverkets aula. De till ett sextiotal uppgående medlemmarna hälsades välkomna av kretsens ordförande, fru Elisabet Sjövall, varefter apotekare L. Gentz från Lund höll ett längre med talrika ljusbilder belyst intressant föredrag om "Kemien och vårt dagliga arbete".

Härföljde samkväm med musik och kaffeservering.

Kretsen Lund med omnejd hade den 3 okt. ett av ett hundratal medlemmar besökt sammanträde å Grand Hotell under ordförandeskap av fru Anna Herrlin. Sekreteraren, fru Carola Eklundh lämnade en redogörelse för förbundets årsmöte i Göteborg, varpå konstnären Ernst Norlind höll ett spirituellt föredrag om "De intelleuellas ställning till tidsfrågorna".

Efter detta vidtog samkväm.

Malmöskretsen hade den 20 okt. möte å Frimurarelogens lokal, varvid ordf. fru E. Quensel framlade en del föreningsärenden och bl. a. erinrade om att förbundets fullständiga tvååriga trädgårdsskola för kvinnor, Apelryd, den första i sitt slag i Skandinavien, den 1 instundande november skulle börja sin verksamhet.

Vidare yttrade ordföranden några minnesord över kamrer L. Kleberg, som under sommaren avlidit. I anseende till det outtröttliga och verksamma intresse han under en följd av år ägnat kretsen hade styrelsen samma dag låtit nedlägga en krans på hans grav.

Slutligen gav ordföranden en sammanfattning av förhandlingarna vid förbundets årsmöte i Göteborg den 12—13 juni detta år och överlämnade därpå ordet åt en av kretsens stipendiater, fabrikkssystem i Hälsingborg, fröken Signe Holst, som redogjorde för "En fabrikkssystems eller personalkonsulents utbildning och verksamhet". Efter föredraget följde samkväm med sång och musik av fruarna Sigrid Danius och Agda Lindahl,

Nyköpingskretsen sammanträdde den 8 okt. å Stora Hotellet under ordförandeskap av fru Märta Fant. Ett av interimsstyrelsen för den nybildade kretsen upp-

rättat stadgeförslag antogs och val av styrelse förrättades. Till ordinarie styrelseledamöter utsågos fru Märta Fant, fru Elna Cullberg, fröken Mathilda Olsson, fru Ester Ekengren och fru Marta Swenborg med fröken Gertrud Unger och fru Svea Rehnberg som suppleanter. Revisorer blevo fru Karen Widman och fru Elsa Beijbom med fruarna Ella Wennberg och Edit Lindahl som suppleanter.

Efter sammanträdet vidtog ett angenämt samkväm, varunder bland annat förekom sång av fru Lisa Smedberg.

Som sin närmaste uppgift beslöt kretsen att upptaga social upplysningsverksamhet, framför allt i frågor som speciellt röra kvinnorna. Antalet sammanträden under arbetsåret bestämdes till fem, två på hösten i oktober och november, tre på våren i februari, mars och april. Sammanträdena skola hållas första måndagen i respektive månader.

Notiser från bokvärlden.

Rosa Mayreders nya bok Sexualitet och kultur, som genom med kriget sammanhängande och hindrande orsaker länge låtit vänta på sig, har i våras utkommit hos Eugen Diederichs, Jena, och föreligger nu från Wahlström & Widstrands förlag i översättning av Klara Johanson. Den märkliga boken påkallar i lika hög grad som förf:s föregående essaysamling *Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet* läsarnas intresse och utgör också i viss mån en fortsättning av denna. Hertha lämnar i nästa nummer en ingående anmälan av denna nya, uppseendeväckande bok.

Studenten Goethe 1765—1771. Efter källorna av *Beatrice Zade*. Hugo Gebers förlag.

Förliden höst skickade Beatrice Zade Goethes barndom ut i marknaden. Studenten Goethe är fortsättningen och orienterar läsaren i Goethes Leipzig- och Strassburgår. Liksom i den föregående boken har förf. omsorgsfullt begagnat sig av tillgängligt källmaterial för denna, den bifogade förteckningen över använd Goethe-litteratur är nog så respektgivande. Den rediga och klara fördelningen av materialet gör också att den unge Goethes gestalt distinkt tecknar sig mot miljöns bakgrund och att hans studietids upplevelser framstå lyckligt belysta.

För flertalet svenska läsare torde till och med det yttre förloppet av Goethes liv vara i detalj främmande. Fru Zades böcker böra av dessa tack-

samt mottagas såsom både samvetsgrann och underhållande biografisk teckning.

E. K—N.

Legend och krönika av *Fanny Olsson*. Wahlström & Widstrands förlag.

En krönikebok i sitt särskurna lilla, smalt gamla format, med doft av legend, rökelse och rosenånga och med naivt ljuva små medeltidsmålningars egna tycke. Här ock där också med på en gång bisarr och vild vända för gastfullt medeltidsmörker, där allt ont är löst och flyger och far ända in på hägnade gårdar med dess besvärjande ljuskrets från härd och flackande lysen. Men är det rosenången som väcker upp en ton från Törnrosskaldens Songes? Madonnan i rosenhagen med lamm och småänglar vid sin fot kunde väl i öm häpnad sett strålingen kring barnets hår, och dagen står mild och ljus kring henne som kring hans Maria? Återklangen är där, men ren och vacker i sig.

Varför har väl den konstnärshand, som så lyckligt bemålat dessa blad, skrivit ned förtalets affekterade och löst påhängda sentens!

E. K—N.

Ärkefienden. Komed i tre akter av *Frida Stéenhoff*. Andra upplagan. Wahlström & Widstrands förlag.

Denna andra upplaga av den allvarligt behandlade och för de berörda personerna seriösa konflikt, som förf. nämnt komedi, har lämnat tryckpressen i ett behagligt ögonblick. Man kan för övrigt troligen förutsätta att detta inte skett alldeles tillfälligt. »Katolskt och protestantiskt» har hos oss i dessa dagar ett aktualitetsintresse som är anmärkningsvärt påtagligt — för mången icke dess mindre både onödigt och oförklarligt påträngande. Frida Stéenhoff är den oförsonlige svartmålararen och förföl-

jaren av katolsk åskådning. I vad mån det särskilda fallet kan framstå med så djupmörka skuggor som i Ärkefienden må lämnas osagt, är ej håller väsentligt, också kanske omöjligt, att avgöra. Som dramatisk produkt är denna »komedi» full av starkt liv, tekniken god, replikskiftningen skarp och träffsäker.

E. K—N.

Insända böcker.

Albert Bonnier: **Bryggan håller** av *Sven Lidman*. — **Rösten och talet**. Med 18 bilder. Av *Hilma Henningsson*. — **Drömmen om klockan**. Roman i tre delar av *Fredrik Persson*. — **Dagsljus**. Dikter av *Guunar Mascoll Silfverstolpe*. — **Ofrika**. Dikter av *Bertil Malmberg*. — **Flickan som reste ensam** av *Thora Dardel*.

Hugo Geber: **Kvinnans själ**. Reflexioner över livet av *Gina Lombroso-Ferrero*. Företal av *E. Gadolin-Lagervall*. Övers. av *Ernst Lundquist*. — **Studenten Goethe 1765—1771**. Efter källorna av *Beatrice Zade*.

C. W. K. Gleerup: **Hushållets bok** utgiven av *Anna Borgh*. III. Matlagning.

J. A. Lindblad: **På ensam stråt**. Strövtåg och öden fjärran och nära skildrade för ung och gammal av *E. Melander*. Tredje upplagan. — **Två människor**. Roman i tre delar av *Richard Voss*. Övers. av *Ernst Högman*

Wahlström & Widstrand: **På djupet**. Roman av *Edmond Juloux*. Övers. av *Emilie Kullman*. — **Legend och krönika** av *Fanny Olsson*. — **Drömmare** av *Karl-Emil Mellin*. — **Pingstpromenaden**. Från en resa i dansk landsort av *Hj. Lundgren*. — **Linnés Nemesis Divina**. Utgiven och kommenterad av *Knut Barr*. — **Ärkefienden**. Komed i tre akter av *Frida Stéenhoff*. Andra upplagan. — **Tolstoj intime** av *Leo L. Tolstoj*.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{2}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{8}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

Tidning för Lärarinnor

utkommer sedan 1898 med ett nr i veckan.
Redaktris: *Anna Hammar dahl*. Adress:
Pipersgatan 9, Stockholm. Utgår till skolhusen,
speciellt å landsbygden, över hela Sverige. Kom-
munernas annonsorgan vid ledigförklarande av
skoltjänster.

* Tidning för Lärarinnor fyller 1923 25 år.

Collan-Oljan

Världens förnämsta läder-
preservativ, gör skodonen
absolut vattentäta och minst
dubbelt varaktiga.

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

A. OLSSON BLOMSTERHANDEL KLARABERGSGATAN 23

Allm. Tel. Norr 564 Riks Tel. 8987

FÖRSTKLASSIGA VAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!

REKOMMENDERAS

Svensk Hemslöjd

Biblioteksgat. 12

Rikstel. Allm.

76 25. N. 8143.

Möbler, Mattor, Textilier, Spetsar, Nationaldräkter, Lergods, Smide, Armatur
m. m.

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

INNEHÅLL.

F.-B.-F:s klubbhus Gamlegården.

Ligelønsprincipet i England. Av *Anna Westergaard.*

Positiva riktlinjer för prostitutionens bekämpande.

Vad bör göras för de kvinnliga lösdrivarna? II.

Av *Ingrid Wisén.*

En bok om två författarinnor. Av *Jane Gernandt-Claine.*

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Notiser från bokvärlden.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

— SJUKKASSA —

för bildade självförsörjande kvinnor

Expeditionen: KLARABERGSGATAN 48 "

OBS.! Öppen endast tisdagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1, fredagar $\frac{1}{2}$ 3—4. **OBS.!**

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS
SJUKSKÖTERSKEBYRÅER

i Stockholm: Barnhusgatan 6, n. b. Rikstel. 68 98, Allm. Tel. Norr 82 11.

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån.*

Byrån mottager sjukbud hela dagen; pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

i Göteborg: Vasa Kyrkogata 5. Rikstel. 61 87.